

**Verksamhetsrapport för
budget- och skuldrådgivning i
Ragunda Kommun år 2021**

Sammanfattning

Verksamheten med budget- och skuldrådgivning i Ragunda kommun bedrivs av en halvtidstjänst som inrättades 2019-02-01 och är placerad inom socialtjänsten. Budget- och skuldrådgivningen hjälper enskilda kommuninvånare med sin vardagsekonomi och sin skuldsituation. Budget- och skuldrådgivningen har följande skyldighet enligt 5 kap 12 § Socialtjänstlagen:

”Kommunen ska lämna budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad”.

Verksamheten dokumenteras med hjälp av Konsumentverkets dataprogram Boss+. Materialet ur dataprogrammet Boss+ visar på statistik gällande antalet ärenden i verksamheten under perioden 2021-01-01 t.o.m. 2021-12-31. Denna rapport bygger till stor del på den statistiken.

Under 2021 har 17 nya ärenden kommit in. Den största andelen rådsökanden är i åldern 55-75 år. Under 2021 har kommunen hjälpt 6 st rådsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering.

Rådsökande är till exempel pensionärer med låg inkomst men även de som hamnat utanför det sociala skyddsnätet och har låg sjukersättning eller ekonomiskt bistånd. De som tappat kontrollen över sin ekonomi är också en vanlig kategori.

Rådgivningen rymmer allt från samtal per telefon där man hänvisar till andra samhällsresurser till långvariga kontakter inför exempelvis en skuldsanering. Kontakterna vid skuldsanering och frivilliga uppgörelser kan också bestå under flera år och omfattar både stödjande samtal och konkret praktisk hjälp i pressade ekonomiska situationer. Rådgivningen syftar till ekonomisk rehabilitering och till att förebygga ekonomiska problem i hushållen framöver.

Den förebyggande verksamhet som ingår i arbetsuppgifterna har bestått av informationstillfällen för deltagarna på AMI som har vad de kallar inneveckor med olika föreläsningar, bus har deltagit vid ett tillfällen och det har varit med två olika föreläsningar, den ena om ”Vart tar pengarna vägen” och den andra om ”skulder”.

Budget- och skuldrådgivaren har även haft kontakt med skolan för att komma till framförallt nionde klass och föreläsa, tyvärr har detta fått skjutas på framtiden på grund av pandemin.

1. Bakgrund och mål

Kommunen har enligt 5 kap 12 § socialtjänstlagen en skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer.

”Med budget- och skuldrådgivning avses att invånarna ska ha tillgång till kvalificerad rådgivningsverksamhet. Kommunerna måste därför förvissa sig om att rådgivarna har den utbildning och erfarenhet som krävs för uppdraget samt att de ges möjlighet till regelbunden fortbildning. Kommunerna måste även se till att rådgivningsverksamheten har sådan kapacitet att en hjälpsökande kan få bistånd utan oskäligt dröjsmål. En gäldenär måste snabbt få hjälp att t.ex. ansöka om skuldsanering eller att på annat sätt erbjudas stöd för att lösa sina ekonomiska problem.

Skuldsanering eller F-skuldsanering behöver inte vara en lämplig lösning på alla överskuldsatta personers ekonomiska svårigheter. Trots detta bör frågan om skuldsanering alltid väckas tidigt under rådgivningen för att en eventuell ansökan snabbt ska kunna ges in.

Skyldigheten gäller även om den skuldsatte är föremål för ett pågående förfarande om skuldsanering eller F-skuldsanering. På samma sätt som hittills ska kommunerna erbjuda hjälp under hela skuldsaneringsförfarandet, dvs. även under löptiden för en betalningsplan. Av bestämmelsen framgår att rådgivning ska lämnas till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Även de gäldenärer som beviljats skuldsanering utan betalningsskyldighet, s.k. nollbeslut, har rätt till rådgivning. Under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en skuldsanering är avslutad bör budget- och skuldrådgivarna vara aktiva i sin kontakt med gäldenären”. (Sidan 276 i propositionen 2015/16:125)

Målet för verksamheten är:

- *Att rehabilitera skuldsatta personer och att stärka hushållens resurser och öka deras möjligheter att leva ett självständigt liv.*
- *Bedriva budget- och skuldrådgivning med målsättning om en ordnad ekonomi för att klara sin egen försörjning och bli skuldfri på sikt.*
- *Budget och skuldrådgivningen ska göra det möjligt för ett antal kommuninvånare att få en stabilare ekonomi.*
- *Antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minska.*
- *Budget- och skuldrådgivningen ska erbjuda varje invånare individuell rådgivning och invånarens behov ska styra valet av insats.*
- *Genom samverkan med andra yrkesgrupper ge behovsanpassad rådgivning i syfte att invånaren ska få en bättre ekonomi.*
- *Att sprida ekonomisk kunskap till vissa utvalda målgrupper.*
- *Att lämna kvalificerade rådgivning i skuldsaneringsärenden.*
- *Att erbjuda tid till alla rådsökande inom två veckor.*
- *Att genom förebyggande arbete gentemot de prioriterade grupperna sträva efter att ge kunskaper så att de i egenskap av konsumenter ska kunna använda sina resurser på bästa sätt och ha en hållbar privatekonomi.*

Rådgivningen anpassas efter den sökandes behov och kan bestå av allt från telefonsamtal med råd och stöd i ekonomiska frågor till kontakter som sträcker sig över en lång period. När kontakten sker över längre tid gäller det ofta råd och stöd gällande så kallade frivilliga uppgörelser med fordringsägarna eller skuldsanering enligt lag. Pågående skuldsaneringar och frivilliga uppgörelser har alltid förtur.

Genom verksamheten med budget- och skuldrådgivning kan man se vinster för kommunen, t.ex. att försörjningsstödet minskar och genom att den enskilde konsumenten blir motiverad att få en egen försörjning. Ytterligare en vinst är att den enskilde konsumenten dessutom åter kan bidra till samhällsekonomin. Målet är att den enskilde konsumenten ska få en ekonomisk rehabilitering på både kort och lång sikt.

I de flesta ärenden handlar det om att slutligen hitta långsiktiga lösningar på ekonomiska problem. Lösningarna kan vara av många olika slag alltifrån budgetrådgivning till mer omfattande frivilliga uppgörelser och skuldsanering.

De faktorer som bedöms som särskilt viktiga när det gäller arbetet mot en framtida skuldfrihet för den sökande är att han eller hon är motiverad till förändring och är redo att anpassa sig till de krav som lagstiftningen ställer. Det kan gälla till exempel byte av bostad till en billigare om det är möjligt, att inte ta några nya lån eller krediter eller att reda ut gamla skönstaxeringar.

Många skuldsatta är i stort behov av stöd under såväl den utredande processen som under och efter själva skuldsaneringen och det är då betydelsefullt att personen har ett fungerande nätverk omkring sig. Arbetet består till stor del av motiverande och stöttande samtal med de sökande som många gånger är både uppgivna och stressade. Ur ett folkhälsoperspektiv bedöms detta vara viktigt då ekonomisk stress är en faktor som kan påverka hälsan negativt.

Konsumentverket tillhandahåller från och med 31 december 2016 rekommendationer för budget- och skuldrådgivningen som är framtagna på uppdrag av regeringen. Tillsynsmyndighet är Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

2. Verksamheten

Budget- och skuldrådgivning utgör socialtjänst oavsett i vilken del av den kommunala verksamheten som tjänsten erbjuds. I vår kommun sorterar verksamheten under Individ-och familjeomsorgen, stöd-och omsorgsförvaltningen och ytterst under kommunstyrelsen. Kontoret är placerat på Strandliden i eget kontor utanför socialtjänstens lokaler där.

I år har det varit fler mer omfattande ekonomiska rådgivningar med många besök inbokade än förra året. Flera ärenden har dock handlat om skuldsanering. Totalt 6 stycken skuldsaneringsansökningar har skickats till Kronofogden via bus och 8 st har beviljats skuldsanering 2021. (två av dessa skickades in 2020)

Enligt KFM:s statistik har 15 st skuldsaneringar skickats in totalt under 2021 och totalt har 12 st beviljats. Vilket betyder att flera har skickat in ansökan själva. Detta beror troligen på att KFM har lanserat en digitalansökan som är enkel att fylla i och skicka in. Det var en minskning av inskickade ansökningar för 2020 i hela Sverige, 160 st ansökningar mindre jämfört med 2020. KFM betonar att de helst ser att ansökningarna kommer genom bus då deras handläggning blir enklare då.

Men digitalansökan är en del av deras effektiviseringsprocess. 2021 var 58% av ansökningarna digitala. KFM har ca 3 månaders väntetid innan handläggning påbörjas och man får veta om det går vidare och blir inlett eller avslås, sen tar det ca 7 månader innan det tas beslut i ärendet, det innebär att en del ärenden som skickats in under 2021 blir handlagda 2022.

Det har även varit ett flertal ärenden där rådsökanden endast behövt budgetrådgivning eller annat stöd när det gäller ekonomin.

Broschyr med information om budget-och skuldrådgivningen är framtagen och finns utlagd på olika serviceinrättningar runt om i kommunen.

Informationen finns även att hitta på kommunens hemsida.

Budget-och skuldrådgivaren ingår i ett länsnätverk samt i ett utvidgat regionalt nätverk.

Budget- och skuldrådgivaren har deltagit i flera utbildningar digital genom Konsumentverket och BUS-föreningen under året. Årets BUS-dagar (det årliga seminariet) blev i år inställt pga pandemin. Rådgivaren har även deltagit i det regionala nätverket i Jämtland/Härjedalen via teams.

3. Insatser och resultat

Inom budget- och skuldrådgivningen följer vi särskilt upp antal ärenden där budget- och skuldrådgivningen bidrar med ett aktivt stöd. Övriga insatser och resultat som följs upp är det förebyggande arbetet, frivilliga uppgörelser telefonrådgivning samt kötid.

Antal ärenden

Alla ärenden läggs in i dataprogrammet Boss+ som Konsumentverket tillhandahåller.

Under året har 17 nya ärenden kommit in, påbörjats och 14 avslutats. Vid årets slut fanns 30 pågående ärenden.

De flesta, ca 65 procent, av de sökande fick kontakt med budget- och skuldrådgivningen genom eget initiativ. De har också hänvisats från sjukvård och socialtjänst.

I flertalet av avslutade ärenden gjordes i snitt 2 besök hos rådgivaren. Tidsåtgången var i genomsnitt ca 10-15 timmar per avslutat ärende men varierat. Ärenden där frivilliga uppgörelser nåtts med fordringsägare är ofta komplicerade och har ofta längre handläggningstid. Sett i större perspektiv är detta arbete resursbesparande genom att stora vinster görs för samhället och den skuldsatte om ekonomiska problem. Ett fåtal har avbrutit rådgivningen.

Skuldsanering

Under 2021 har kommunen hjälpt 6 rådsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering. Under samma år har 8 personer fått sin ansökan beviljad, och 1 st har inletts och ingen har fått avslag på sin ansökan.

Arbetet med att stödja rådsökande med skuldsaneringar har även omfattat stöd med att hjälpa några personer med kompletteringar på ansökan. En omprövning av pågående skuldsanering har även skickats in till KFM när en rådsökande ville pröva en annan inkomst och ny hyra, det blev dock ett avslag.

Frivilliga uppgörelser

Att få till stånd frivilliga uppgörelser med fordringsägare är viktigt, särskilt i ett tidigt stadiet av skuldsättning. Det kan även gälla sådana som varit skuldsatta länge men som inte kan eller inte vill beviljas skuldsanering enligt lag. Arbetet med frivilliga uppgörelser är dock ett tidskrävande arbete. Under 2021 har budget- och skuldrådgivningen hjälpt flera personer med att ringa fordringsägare för upprättande av avbetalningsplaner. De vanligaste frivilliga uppgörelserna är avbetalningsplaner eller en engångsinbetalning av en del av skuldbeloppet (så kallat ackord).

Utåtriktat och förebyggande arbete

Under år 2021 har det förebyggande arbetet omfattat två föreläsningar på AMI. När det gäller skolan var planen att göra ett besök i årskurs nio under 2021 men på grund av rådande läge med covid-19 har detta inte gått att genomföra i år heller. Det planerade förebyggande arbetet omfattar ca 30 arbetstimmar inklusive för- och efterarbete.

Konsumentverkets informationsfolder om budget- och skuldrådgivning samt broschyrerna "Går din ekonomi inte ihop?", "Budget- och skuldrådgivning – när du behöver få ordning på din ekonomi" på enkel svenska och "Koll på pengarna". Flera av broschyrerna har använts på olika språk i de förebyggande insatser som budget- och skuldrådgivarna medverkat i. Broschyrer Bus har även funnits tillgänglig på t.ex. kommunens bibliotek och på socialförvaltningen samt på hälsocentralen.

4. Skuldsättning - ett stort samhällsproblem

Överskuldsättning är ett stort problem både för samhället och för dem som drabbas. Problem med skulder kan leda till eller förvärra psykisk och fysisk ohälsa, vilket även kan drabba anhöriga, inte minst barn.

I Sverige fanns det 2021/2022 drygt 303.000 personer med minst en obetald skuld hos Kronofogden. Nästan 105.000 av dem hade löneutmätning. Löneutmätning innebär att om personen med skulder hos Kronofogden inte kan betala sina skulder kan Kronofogden utmäta lönen. Det innebär att en del av lönen dras av varje månad för att betala skulderna. Det finns flera saker som påverkar vilket belopp som kan tas i löneutmätning. I Kronofogdens utredning för att komma fram till beloppet som ska dras av lönen tar de bland annat hänsyn till hur stora inkomster personen och övriga i hushållet har, om det finns barn i hushållet och vilka kostnader de har för t.ex. bostad och barnomsorg.

Ett löneutmättningsbeslut har ingen direkt bortre gräns utan det gäller så länge personen har en skuld och har en tillräckligt stor inkomst. Ca 176 000 barn lika med 8,3% lever i en familj med skulder hos Kronofogden.

Från och med 2022 kommer barnfamiljer med äldre barn få mer kvar i plånboken vid en löneutmätning. Detta med anledning av den lagändring som träder i kraft i juni 2022. Lagändringen kommer även påverka skuldsaneringsärenden. Redan från årsskiftet har skuldsaneringen börjat tillämpa de nya reglerna i handläggning vad gäller normalbeloppen. När lagändringen börjar gälla i juni 2022 kommer barn delas in i fyra ålderskategorier istället för två i en förbehållsbeloppsberäkning. Normalbeloppen för barn i de äldre ålderskategorierna kommer även att höjas.

5. Skuldsättning i kommunen

Personer med skulder hos Kronofogden.

Vid årsskiftet 2021/2022 fanns det 238 st skuldsatta personer i kommunen som hade minst en obetald skuld hos Kronofogden, totala skuldbeloppet är 53 805 31 kr jämfört med 57 57 270 kr förra året.

146 st av de personerna är män och 92 st är kvinnor. Flest antal personer med skulder hos Kronofogden återfinns bland personer i åldern 45-64 år. Antalet fysiska personer som är skuldsatta (18 år och äldre) i förhållande till befolkningen var 2021 hela 5,6 % vilket är den näst högsta siffran i Jämtlands län. Denna siffra för Sverige totalt 2021 var 3,7 % .

Ca 105 barn i kommunen (0-17 år) 11,0% lever i en familj med skulder hos Kronofogden.

Personer med löneutmätning

83 personer hade 2021 löneutmätning till Kronofogden.

32 kvinnor och 51 män.

Personer med skuldsanering

Under år 2021 hade 51 personer pågående skuldsanering hos Kronofogden.

6. Vem söker stöd och råd?

För att ge en närmare presentation av vilka som söker kommunens stöd och hjälp i ekonomiska frågor presenteras statistik ur Boss. Nedanstående underlag hjälper oss att få en förståelse över vilka vi når och på vilket sätt de hittar till rådgivningen

Antal och ålder

Budget- och skuldrådgivningen arbetade med sammanlagt 30 ärenden under året. Det är ungefär lika många män som kvinnor. De flesta sökande fanns i ålderskategorin 45 år och uppåt. Ett flertal har i år varit utlandsfödda som fått skulder till följd av att man inte förstått hur olika saker i samhället fungerar samt att det är lätt att skuldsätta sig.

Kompletterande uppgifter

En av de rådsökande under det gångna året hade god man. Det var några som bedrev näringsverksamhet bland de rådsökande, dock blev det inte aktuellt med skuldsanering för företag då dessa inte hade tillräckligt med betalningsutrymme.

Som skulder räknas lån eller andra fordringar som helt eller delvis inte kan betalas. De flesta har förfallit till betalning och är föremål för utmätning hos Kronofogden. Studielån som inte förfallit till betalning ingår inte och heller inte lån till den egna bostaden om hushållet betalar räntor och amorteringar.

De mest förekommande skuldtyperna är konsumtionskrediter.

7. Slutsatser och förslag till utveckling

Utveckling

- Inför 2022 hoppas vi äntligen kunna göra insatser för att nå ungdomar genom samarbete med högstadierna i kommunen.
- Vi kommer att sprida Konsumentverkets broschyr ”Går din ekonomi inte ihop” på platser som många besöker.
- Planer finns att även kunna nå ut till pensionärsföreningar genom att kanske få komma ut till dem för att ge information.
- Nya annonser i det lokala reklambladet.

Slutsats

En person hjälpt ur överskuldsättning motsvarar en besparing i samhällskostnader på en heltidstjänst budget och-skuldrådgivare.

Konsumentverkets rapport 2011:11

Konsumentverkets rekommendationer: Under 2022 verka för att uppfylla Konsumentverkets rekommendationer som publicerades 31 december 2016.